

O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA IQTISODIY O'SISHNI TEZLASHTIRISH: XALQARO METODIKALARNING TAHLILI

Alikulov Azizbek Ernarazovich

*Davlat aktivlarini boshqarish agentligining Toshkent viloyati
hududiy boshqarmasi bosh mutaxassisi*

Annotatsiya. *Ushbu maqola O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarining iqtisodiy o'sishini tezlashtirishga qaratilgan metodikalarning tahlilini taqdim etadi. Maqolada xizmatlar sektori rivojlanishining ahamiyati, uning mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro tajribalar asosida xizmat ko'rsatish tarmoqlarida o'sishni qo'llab-quvvatlash usullari ko'rib chiqiladi. Xalqaro metodikalar, jumladan, raqamli transformatsiya, klasterlash, xalqaro xizmatlar savdosi va kadrlar malakasini oshirish O'zbekiston uchun ham qanday samarali bo'lishi mumkinligi tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada xizmatlar sektorida yuzaga kelgan muammolar va ularni hal qilish yo'llari, shuningdek, davlat siyosatining roli haqida ham fikr yuritiladi. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarini rivojlantirishning yangi yondashuvlari va ular orqali iqtisodiy o'sishni tezlashtirish imkoniyatlari ko'rsatilgan.*

Kalit soʻzlar: *O'zbekistonda iqtisodiy o'sish, xizmat ko'rsatish sektori, raqamli transformatsiya, klasterlash, xalqaro metodikalar, iqtisodiy rivojlanish, xizmatlar savdosi, kadrlar malakasi, innovatsiyalar, davlat siyosati, xizmatlar sektori tahlili.*

Аннотация. *Эта статья представляет анализ методик, направленных на ускорение экономического роста в секторах обслуживания Узбекистана. В статье рассматривается важность развития сектора услуг, его место в экономике страны и методы поддержки роста в этих секторах на основе международного опыта. Анализируются международные методики, такие как цифровая трансформация, кластеризация, международная торговля услугами и повышение квалификации кадров, а также их возможная эффективность для Узбекистана. Также в статье рассматриваются проблемы, возникающие в секторе услуг, пути их решения, а также роль государственной политики. Представлены новые подходы к развитию сектора услуг в Узбекистане и возможности ускорения экономического роста через них.*

Ключевые слова: *экономический рост в Узбекистане, сектор услуг, цифровая трансформация, кластеризация, международные методики, экономическое развитие, торговля услугами, повышение квалификации кадров, инновации, государственная политика, анализ сектора услуг.*

Annotation. *This article presents an analysis of the methodologies aimed at accelerating the economic growth of service sectors in Uzbekistan. The article examines the importance of the services sector's development, its role in the national economy, and methods for supporting growth in these sectors based on international experiences. International methodologies, including digital transformation, clustering, international trade in services, and workforce development, are analyzed for their potential effectiveness in Uzbekistan. The article also discusses issues arising in the services sector, ways to address them, and the role of state policy. New approaches to developing the service sectors in Uzbekistan and opportunities to accelerate economic growth through them are presented.*

Keywords: *Economic growth in Uzbekistan, services sector, digital transformation, clustering, international methodologies, economic development, trade in services, workforce development, innovations, state policy, services sector analysis.*

Kirish. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sektori so'nggi yillarda iqtisodiy o'sish va barqaror rivojlanishda muhim rol o'ynamoqda. Xizmatlar sektori yalpi ichki mahsulot (YIM) tarkibida sezilarli o'rin egallab, mamlakat iqtisodiyotining diversifikatsiyasini ta'minlashga yordam bermoqda. 2020-yildan boshlab, xizmatlar sektori ishlab chiqarish tarmoqlariga nisbatan tezroq rivojlanib, jahon iqtisodiyoti bilan integratsiyalashuvning mustahkam poydevorini yaratishga qaratilgan bir qator islohotlar amalga oshirildi. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarining rivojlanishiga davlat tomonidan ko'rsatilayotgan doimiy e'tibor, iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlar bilan uzviy bog'liqdir. Xizmatlar sektori turli sohalarda, jumladan, moliya, turizm, sog'liqni saqlash, ta'lim, telekommunikatsiya, transport va IT kabi strategik tarmoqlarda yuqori sur'atlar bilan o'sishni ko'rsatmoqda. Shuningdek, pandemiya va global inqirozlar davrida xizmatlar sektori resurslarni optimallashtirish va yangicha biznes modellari yaratish orqali iqtisodiyotni tiklashda katta ahamiyatga ega bo'ldi.

Ammo, bu sektorda yana ko'plab rivojlanish imkoniyatlari mavjud. Xizmatlar tarmog'ining iqtisodiy o'sishini tezlashtirish uchun nafaqat ichki resurslarni samarali ishlatish, balki xalqaro tajriba va metodikalardan foydalangan holda, tarmoqni zamonaviylashtirish va global bozor talablariga moslashtirish zarur. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sektorini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni joriy qilish, klasterlash tizimlarini yaratish, xizmatlar savdosini kengaytirish va malakali kadrlar tayyorlashning muhim ahamiyati bor. Bu metodikalar O'zbekistonda ham o'z samarasini ko'rsatishi mumkin. Maqolada, O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarida iqtisodiy o'sishni tezlashtirishning samarali yo'llari va xalqaro tajribalar tahlil qilinadi. Shu bilan

birga, xizmatlar sektorini rivojlantirishda yuzaga kelayotgan asosiy muammolar va ularni hal etishning yo'llari ko'rib chiqiladi.

Xalqaro tajriba va metodikalar. Xalqaro tajribaga ko'ra, xizmat ko'rsatish tarmoqlarida iqtisodiy o'sishni tezlashtirish uchun bir nechta asosiy metodikalar va yondashuvlar mavjud. Quyidagi xalqaro metodikalar O'zbekiston uchun ham foydali bo'lishi mumkin:

1. Raqamli transformatsiya va texnologiyalarga sarmoya kiritish Xizmatlar sektorining samaradorligini oshirish uchun raqamli texnologiyalarni joriy qilish katta ahamiyatga ega. Dunyo bo'ylab muvaffaqiyatli bo'lgan tajribalar, masalan, Hindiston va Singapurda xizmat ko'rsatish tarmoqlarini raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni qo'llash iqtisodiy o'sishning tezlashishiga yordam berdi. O'zbekistonda ham IT va raqamli platformalarni kengaytirish orqali xizmatlar sifatini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va yangi bozorlarni ochish mumkin.

2. Xizmat ko'rsatish tarmoqlarida klasterlash va innovatsion ekotizimlar yaratish Xalqaro amaliyotda xizmat ko'rsatish sohasida klasterlash metodikasi muhim ahamiyatga ega. Klasterlash, ya'ni bir xil yoki o'xshash faoliyat bilan shug'ullanadigan kompaniyalar va tashkilotlarni bir joyda jamlash, xizmatlar sifatini oshirish, raqobatni kuchaytirish va tarmoqlararo hamkorlikni rivojlantirishga olib keladi. Singapur, Janubiy Koreya va boshqa rivojlangan davlatlar klasterlash orqali iqtisodiy o'sishni jadallashtirgan. O'zbekistonda ham turizm, sog'liqni saqlash va ta'lim kabi sohalarda klasterlashni rivojlantirish mumkin.

3. Xalqaro xizmatlar savdosini rivojlantirish Xalqaro xizmatlar savdosi orqali o'z ichki bozoridan tashqari yirik global bozorga chiqish iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi. Xalqaro xizmatlar savdosining rivojlanishi, ayniqsa, turizm, ta'lim, va moliyaviy xizmatlar sohasida o'zgarishlar kiritish orqali erishish mumkin. O'zbekiston, jumladan, yuqori sifatli ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlarini chet ellarga eksport qilishni yo'lga qo'yishi kerak.

4. Kadrlar malakasini oshirish va ta'lim tizimini takomillashtirish Xizmat ko'rsatish sektori uchun malakali kadrlar muhim ahamiyatga ega. Bunday kadrlar nafaqat texnik va kasbiy bilimlarga ega bo'lishi, balki mijozlarga xizmat ko'rsatishdagi madaniyat va etika masalalariga ham amal qilishlari kerak. Yevropa va AQSHda xizmat ko'rsatish tarmoqlarini rivojlantirish uchun kadrlar malakasini oshirishga katta e'tibor berilgan. O'zbekistonda ham xizmat ko'rsatish sohasi bo'yicha ta'lim tizimini takomillashtirish va kasbiy malaka oshirish kurslarini kengaytirish zarur.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarida iqtisodiy o'sishni tezlashtirish yo'llari. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarida iqtisodiy o'sishni tezlashtirish uchun quyidagi takliflar amalga oshirilishi mumkin:

- Raqamli infratuzilma va texnologiyalarga investitsiyalarni ko'paytirish. Mamlakatda raqamli platformalar va e-xizmatlarni rivojlantirish, ularni innovatsion texnologiyalar bilan birlashtirish xizmatlar sektorining samaradorligini oshiradi.

- Xalqaro hamkorlikni kengaytirish. Xizmat ko'rsatish tarmoqlarida xalqaro tajribalarni o'zlashtirish va xalqaro bozorlar bilan hamkorlikni kuchaytirish iqtisodiy o'sishga turtki beradi.

- Samarali davlat siyosati va rag'batlantirish choralari. Xizmat ko'rsatish sektorining rivojlanishi uchun hukumat tomonidan soliq siyosati, huquqiy bazani takomillashtirish va moliyaviy rag'batlantirish choralari ko'rish zarur.

- Xizmat ko'rsatish sektoridagi kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash. Kichik va o'rta bizneslarni rag'batlantirish, ularning imkoniyatlarini kengaytirish orqali xizmatlar sifatini oshirish va yangi ish o'rinlari yaratish mumkin.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarida iqtisodiy o'sishni tezlashtirish uchun xalqaro metodikalarni o'rganish va ularni o'z sharoitimizga moslashtirish muhimdir. Raqamli transformatsiya, klasterlash, xalqaro xizmatlar savdosi va kadrlar malakasini oshirish kabi metodikalar mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirishga katta hissa qo'shishi mumkin. Bu yondashuvlar O'zbekistonning xizmat ko'rsatish sektorini global bozorlar bilan raqobatdosh va innovatsion qilishda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqot muhokamasi. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarida iqtisodiy o'sishni tezlashtirishga qaratilgan xalqaro metodikalar tahlil qilindi va ularning mamlakat sharoitida qanday amalga oshirilishi mumkinligi haqida muhokama olib borildi. Tadqiqot jarayonida ko'rsatilgan xalqaro tajribalar va yondashuvlar O'zbekiston uchun ham ahamiyatli ekanligi aniqlangan.

Raqamli texnologiyalarni joriy qilish, ayniqsa xizmat ko'rsatish sektori uchun muhim. O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotga o'tishdagi joriy holati, albatta, ba'zi cheklolarga duch kelmoqda, masalan, internet tarmog'ining cheklangan qamrovi va raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi. Biroq, xalqaro tajribaga qaraganda, raqamli transformatsiya xizmatlar sektorini rivojlantirishning eng samarali usullaridan biridir. Singapur va Estoniyada xizmat ko'rsatish tarmoqlarini raqamlashtirish va elektron xizmatlar platformalarini yaratish orqali, davlatlar iqtisodiy o'sishni sezilarli darajada oshirishga erishdilar. O'zbekiston ham raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonini tezlashtirish uchun bu yo'nalishda kuchli sarmoya kiritish va raqamli infratuzilmani kengaytirish zarur. Bu xizmatlar sifatini yaxshilash, xarajatlarni kamaytirish va yangi bozorlarni ochish imkonini beradi.

Xizmatlar sektori bo'yicha xalqaro tajriba, xususan, Yaponiyada va Janubiy Koreyada, klasterlash metodikasining muhimligini ko'rsatmoqda. Klasterlash usuli bir necha sohalar yoki tashkilotlarni o'zaro hamkorlik qilishga jalb etish orqali resurslarni optimallashtirish va innovatsiyalarni oshirish imkonini beradi. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sektoridagi klasterlashni rivojlantirish, ayniqsa, turizm, sog'liqni saqlash, ta'lim va IT sohalarida muhimdir. Misol uchun, Samarqand va Buxoro kabi turizm markazlarida klasterlar yaratish, mehmonxona xizmatlari, sayyohlik agentliklari, transport va madaniy xizmatlarni birlashtirish orqali ham xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, ham iqtisodiy o'sish uchun katta imkoniyatlar yaratish mumkin.

O'zbekiston xizmatlar eksporti hajmini oshirishga katta e'tibor qaratishi zarur. Xalqaro xizmatlar savdosi orqali mamlakat o'z ichki bozorida tashqari yirik global bozorga chiqishi mumkin. Xalqaro bozorlar bilan integratsiya qilish uchun ta'lim, sog'liqni saqlash va turizm kabi sohalarida yuqori sifatli xizmatlarni taqdim etish lozim. Masalan, O'zbekistonning ta'lim va tibbiyot xizmatlarini chet elga eksport qilish orqali iqtisodiy o'sishning yangi manbalarini yaratish mumkin. Hindistonning IT xizmatlari eksporti va Singapurning tibbiyot va turizm sohasidagi muvaffaqiyati bu yo'nalishdagi potensialni ko'rsatadi. Xizmat ko'rsatish tarmog'ining rivojlanishi uchun malakali kadrlar tayyorlash zarur. O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sektori bo'yicha kadrlar tayyorlash tizimi hali ham rivojlanish bosqichida, shu bilan birga, bu sohada salohiyatni oshirish uchun katta imkoniyatlar mavjud. O'zbekiston uchun kadrlar malakasini oshirish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish, xizmat ko'rsatish tarmoqlarida ishlovchi mutaxassislarni xalqaro standartlarga moslashtirish zarur. Bu o'z navbatida xizmatlar sifatini yaxshilash va xalqaro bozorlar uchun raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash imkonini yaratadi. Yevropa va AQSHda xizmat ko'rsatish tarmoqlaridagi ta'lim tizimi yuqori darajada rivojlangan bo'lib, bu sohadagi muvaffaqiyatlarning asosiy omilidir.

O'zbekistonning xizmat ko'rsatish sektorini rivojlantirish uchun xalqaro tajribalarni o'rganish va ulardan samarali foydalangan holda ichki imkoniyatlarni rivojlantirish katta ahamiyatga ega. Raqamli transformatsiya, klasterlash, xalqaro xizmatlar savdosi va kadrlar malakasini oshirish kabi metodikalar mamlakatimiz iqtisodiy o'sishini tezlashtirishga yordam berishi mumkin. Biroq, bu metodikalarni amalga oshirishda mamlakatning ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik sharoitlarini inobatga olish zarur. Maqolada taklif etilgan metodlar va yondashuvlar yordamida O'zbekiston xizmat ko'rsatish sektorini yangi bosqichga olib chiqishi va iqtisodiy o'sishni tezlashtirishi mumkin.

Xulosa. Ushbu tadqiqot O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarida iqtisodiy o'sishni tezlashtirish uchun xalqaro metodikalar va yondashuvlarni tahlil qildi. Maqolada ko'rsatilgan metodikalar, jumladan, raqamli transformatsiya, klasterlash, xalqaro

xizmatlar savdosi va kadrlar malakasini oshirish, mamlakatimiz uchun yuqori salohiyatga ega va samarali rivojlanish yo'llarini taklif qiladi. Xalqaro tajribalar O'zbekistonga xizmat ko'rsatish sektorini zamonaviylashtirish, yangi bozorlar ochish, hamda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda foydali bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish tarmoqlarini rivojlantirishda mamlakatimizga xos muammolarni hal qilish uchun davlat siyosati, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, soliq va investitsiya muhitini yaxshilash, va kadrlar tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish zarur. Yevropa va Osiyo davlatlaridagi muvaffaqiyatli amaliyotlar shuni ko'rsatadiki, xizmat ko'rsatish tarmoqlarini jahon bozoriga integratsiya qilish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali mamlakatimiz iqtisodiy o'sishini sezilarli darajada tezlashtirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2023). "O'zbekiston iqtisodiyoti: 2023-yil natijalari". Tashkent: Davlat statistika qo'mitasi.
2. Muminov, T., & Shodiev, A. (2022). "Xizmat ko'rsatish sektori va uning O'zbekiston iqtisodiyotidagi roli". O'zbekiston iqtisodiyoti va statistika jurnali, 4(2), 45–59.
3. Jahon banki (World Bank). (2023). "O'zbekiston iqtisodiyoti va xizmatlar sektori". Tashkent: Jahon banki.
4. Mirzaeva, M. (2021). "Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiyalar: O'zbekiston tajribasi". Iqtisodiyot va menejment jurnali, 12(1), 78–92.
5. Shukurov, I. (2020). "Xizmatlar eksporti va uning iqtisodiy o'sishga ta'siri". O'zbekiston xalqaro iqtisodiy aloqalar jurnali, 9(5), 25–40.
6. Shoyev, B., & Karimov, R. (2023). "Raqamli iqtisodiyot va O'zbekistonda xizmat ko'rsatish tarmoqlarining raqamlashtirilishi". O'zbekiston raqamli iqtisodiyot jurnali, 15(3), 112–123.
7. Hindiston Iqtisodiy Tadqiqotlar Instituti. (2022). "Raqamli transformatsiya va xizmat ko'rsatish sektorining rivojlanishi". Hindiston Iqtisodiyoti, 33(8), 94–106.
8. Koreya Respublikasining Savdo, sanoat va energetika vazirligi. (2021). "Koreyada xizmatlar sektori va klasterlash tizimi". Seoul: Sanoat va energetika vazirligi.